

N:o 72.

Af Herr Sven Nilsson i Österslöt: Om medgifvande af ersättningsfri tångtägt utanför kronoplanteringen Gamla Espet vid Åhus.

Vid stranden af den intill Åhus belägna, Kongl. Maj:t och Kronan tillhöriga planteringen Gamla Espet hafva innevävarne i Åhus by från urminnes utan afgift uppsamlat från Östersjön uppkommande tång, som användts till gödning af deras jord, hvilken utan detta tillfälle att behålla den i växtkraft skulle återgå till hvad den varit och i sjelfva verket är — flygsand.

I senare tider har vid särskilda tillfällen frågan om denna tångtägt varit föremål för myndigheternas pröfning, hvilken föranledt åtskilliga föreskifter, hvaribland af landshöfdinge-embetet i Christianstads län den 24 Maj 1832 och den 31 December 1862 om sättet och tiden för tångens uppsamlande från hafvet. Dessa bestämmelser äro framställda genom Kongl. Kammarkollegii utslag den 20 November 1865, så att direkt förbud för tångs hemtande förklarats för det dåvarande icke böra stadgas. Men Kongl. Kollegium har derjemte, antagligen under förmenande att tångtägten vore af betydligt större värde än den verkligen är, förelagt Konungens Befallningshafvande i Christianstads län att taga i öfvervägande och till Kollegium inkomma med yttrande och förslag, huruvida icke, till följd af förhållanden inträffade efter det beslutet af 1832 och 1862 meddelades, det måtte beträffande tångtägten vid planterings stränder kunna på sådant sätt ordnas, att någon fördel äfven för Kongl. Maj:t och Kronan bereddes. Några förhållanden sedan nämnda beslut meddelades hafva icke inträffat med ifrågavarande tångtägt, som ökat den fördel de som brukat hemta tången förut haft. Denna fördel har tvärtom minskats, i samma mån som tillgången på tång blifvit betydligt mindre emot hvad den synes förut hafva varit. Detta oaktadt har detta Kongl. Kammarkollegii föreläggande föranledt till tångtägten bortarrenderande genom särskilda auktioner för de tre sist förflutna åren, hvarigenom Kronan väl blifvit beredd en inkomst, men icke större än 71 R:dr Rant för alla tre åren af hela tångtägten, som blifvit utstakad i 64 lotter.

Emedan rättigheten att berga och på sin jord använda tången är hädanefter som den hittills varit det förnämsta, att icke säga enda villkoret för Åhusboarnes bergning, och det befarades att dessa — hvaraf största delen är i saknad af dra-

gare och förmåga att täfla med mera förmögna spekulanter från andra håll, som kunde intinna sig — skulle komma att gå miste om tångtågten och dermed om möjligheten att bereda sin utkomst, ingick Kyrkoherden J. Lovén med flera inneväpnare i Åhus by till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, att Åhus byamån måtte hädanefter som förut få oqvadt arbeta på uppbergandet af den tång, som någonstädes växte på hafvets botten och i lyckligaste fall dref mot den Kronan tillhörande stranden, samt att Kongl. Maj:t täcktes återställa tångtägtsfrågan i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Konungens Befallningshafvandes utslag den 24 Maj 1832. Denna underdåniga anhållan hade till följd, att Kongl. Maj:t i nådigt bref den 19 December 1869 dels medgaf jordinnehafvare i Åhus socken med företrädesrätt för dem i Åhus by, att tills vidare för deras eget behof få från stränderna vid Gamla Espet insamla den tång, som dit drivves och icke är för flygsandsplanteringen och dervarande boställslägenhet erforderlig, dock mot erläggande för hvarje lass af en afgift af 10 öre, dels äfven bemyndigade Konungens Befallningshafvande i länet, att, efter det den myndighet, som öfver planteringen har högsta insecendet, lemmats tillfälle att sig i ämnet yttra, till vederbörandes efterrättelse utfärda de ordningsreglor, som kunna finnas erforderliga.

Så har frågan rörande tångtågten utför kronoplanteringen Gamla Espet vid Åhus blifvit behandlad, att, efter det den varit föremål för vederbörande embetsmyndigheters pröfning i omkring 40 år, har det allmänna blifvit beredt för de tre sistförflutna åren en inkomst af 71 R:dr R:mt, och så står den nu, till följd af de i Kongl. Maj:ts nyss åberopade nådiga bref af den 19 November 1869 meddelade föreskrifter, att jordegarne i Åhus tills vidare hafva företrädesrätt att för eget behof uppsamla tången emot 10 öre för hvarje lass.

Om man än förbiser det behof nämnda bys innebyggare hafva af tången för att kunna berga sig och endast tager i öfvervägande den vinst det allmänna kan tillskyndas genom en så minutiös hushållning med så små höghetsrättigheter, som den att, emot den urminnes häfd Åhus inneväpnare haft att åberopa för tångens uppsamlande och användande, göra gällande laglig eganderätt till den tång, som från Östersjön flyter upp vid ofvannämnda kronoplantering; så kommer man ändock otvifvelaktigt till den slutsats, att en sådan hushållning för det allmänna är miss-hushållning. Liksom det är uppenbart, att de 71 R:dr R:mt, som antagligen sedan influtit, svara bra litet mot det arbete och den kostnad, som hittills af vederbörande embetsverk och tjenstemän uppförats på denna tångtägtsfråga, så måste de 10 öre för hvarje lass, hvilka hädanefter skola betalas, om Kongl. Maj:ts föreskrift derom skall efterlefvas, befinnas bra mycket understiga de kostnader och besvär, som måste uppstå genom nödig kontroll utöfvande vid tångens insamlande och afhemtande samt medleus uppbörd och redovisande äfvensom kontroll öfver denna redovisning. Då staten icke har sina tjenare för intet, utan måste bestå löner och pensioner för de tjenster de uträtta, kan det ej vara annat än en statsmisshushållning att sysselsätta desse tjenstemän med lönlösa göromål, det vill säga sådana som icke bereder staten inkomst någorlunda svarande mot de besvär, som samma inkomst förorsakar.

Det är derfore från synpunkten af det allmännas fördel jag tagit mig friheten fästa Riksdagens uppmärksamhet på denna tångtägtsinkomst, och, för att förekomma att den äfven för framtiden blir en tångtägtsförlust, vill föreslå,

att Riksdagen för sin del medgifver, att tången utanför kronoplanteringen Gamla Espet vid Åhus får uppsamlas och användas i enlighet med före-

skrifterna i Kongl. Maj:ts nådiga bref den 19 November 1869; men utan erläggande af den i nådiga brefvet bestämda ersättning.

Stockholm den 27 Januari 1871.

Sven Nilsson,
från Willands härad.

N:o 73.

Af Herr C. F. Tenger: Om beviljande af anslag för jernvägsanläggningen Lingham—Åtvidaberg—Westervik.

Dertill befullmäktigade personer hafva hos Kongl. Maj:t i underdånighet gjort ansökan om erhållande af statsanslag såsom bidrag till bestridande af anläggningskostnaden för en tillernad smalspårig jernväg mellan Gamleby köping förbi Öfverums och Åtvidabergs jern- och kopparverk till den under byggnad varande Östra stambanan, och den af Kongl. Maj:t tillsatta komité för de enskilda jernvägsbyggnaderna har, på sätt dess den 29 sistlidne Augusti afgifna betänkande ger vid handen, tillstyrkt statsanslag för denna banbyggnad, som, enligt komiterades åsigt, borde från Gamleby köping utsträckas till staden Westervik. Vid sammankomsten på Öfverum den 4 dennes med dem som för företaget tecknat aktier har bolag också bildat sig och antagit bolagsordning för "Lingham—Åtvidaberg—Westerviks jernvägsaktiebolag, hvilken bolagsordning till Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse är öfverlemnad, hvarjemte äfven för banlinien Gamleby—Westervik fullständiga ritningar och kostnadsförslag blifvit uppgjorda.

Vigten och behovet af denna jernvägslinie äro fullständigt utvecklade och framhållna, ej mindre i den skrifvelse interimis-styrelsen till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifvit än också i Kongl. jernvägskomiténs betänkande. Banan skulle, på sätt som synes af den tabell (Litt. G.) som är vidfogad detta betänkande, framgå i en särdeles folkrik och bördig trakt, och dess stora betydelse för bergsbruket torde ligga i öppen dag blott och bart deraf, att den med saltsjön skulle förena på ungefärligen 1 mils afstånd Öfverums jernbruk och mekaniska verkstad samt på cirka $4\frac{1}{2}$ mil Åtvidabergs kopparverk, som i kopparskatt årligen lemna Kronan en inkomst af omkring 40 å 50,000 R:dr. hvarjemte den i strategiskt hänseende torde blifva af aldru största vigt ej blott för ön Gotland, hvars enda anknytningspunkt med moderlandet under vintern är Westerviks merendels öppna hamn, utan också för hela kusten.